

ANDROS ROUTES

Μονοπάτια

«Χειροποίητα»

Αφηγείται η Όλγα Καραγιάννη
Φωτο: Όλγα Καραγιάννη

Andros Routes: Στόχος η συντήρηση και ανάδειξη των παλαιών πεζοπορικών διαδρομών της Άνδρου και η προσέλκυση περιπατητικού τουρισμού. Γνώμονας, οι ιστορικές «χειροποίητες» διαδρομές να καταστούν ξανά σημαντικός κοινωνικός πόρος που οι άνθρωποι της Άνδρου επιλέγουν συνειδητά να φροντίσουν και να διαφυλάξουν.

Andros Routes: Our aim is to preserve and promote the old footpaths of Andros, and to attract people to hike from the rest of Greece and abroad. These historic man-made footpaths, must once more become a significant community asset, one from which the people of Andros can benefit and who will then consciously choose to maintain and preserve.

Το ενθουσιώδες «οδοπορικό» μας άρχισε το 2009, όταν μια μικρή ομάδα ανθρώπων που δεν καταγόμαστε από το νησί, αλλά το επιλέξαμε σαν τόπο διαμονής και δημιουργίας, ξεκινήσαμε καταγραφή προφορικής ιστορίας σε επιλεγμένες περιοχές. Στα πλαίσια της διαδικασίας αυτής ανακαλύψαμε πολύτιμο πλούτο πληροφοριών για τους παλιότερους τρόπους ζωής που «γέννησαν» το καταπληκτικό αγροτικό τοπίο της Άνδρου, για ξεχασμένα τοπωνύμια, ιστορίες ζωής, για ξεχασμένους χώρους και μνήμες. Παράλληλα στοχεύσαμε στη γνωριμία του κόσμου με το τοπίο της Άνδρου μέσα από πρωτότυπες ξεναγήσεις κατά τη διάρκεια περιπάτων. Την Ζετία 2010-2012 οργανώσαμε εκδηλώσεις, ημερίδες, παρουσιάσεις, ξεναγήσεις ενώ σε συνεργασία με άλλους φορείς συντονίσαμε προγράμματα εθελοντικής εργασίας για καθαρισμούς μονοπατιών και για την ανάδειξη παλαιών αγχειοπλαστείων της Άνδρου.

Τα τελευταία χρόνια εξ ανάγκης έχουμε επικεντρωθεί περισσότερο σε δουλειά “λάτρας” δηλαδή στον καθαρισμό, την σήμανση αλλά και στη προώθηση της χρήσης των μονοπατιών εντός και εκτός Άνδρου. Η καταγραφή της προφορικής ιστορίας έμεινε προσωρινά εύχομαι στην άκρη... Η σκέψη μας εξ αρχής ήταν να δημιουργήσουμε μια δομή που απουσίαζε: ένα πλέγμα διαδικασιών κι ένα δίκτυο ανθρώπων που θα διασφαλίζουν τη συντήρηση και φροντίδα των μονοπατιών τιμώντας

This enthusiastic journey began in 2009, when a small group of people, who although not originating from the island chose it as their residence and began recording oral history.

During this research we gathered a large amount of information about the way of life

Οι περπατητές, είναι συνήθως, άνθρωποι με ευαίσθητες, εκτιμούν τη φύση, τον πολιτισμό, τις ιδιαιτερότητες ενός τόπου.

in the past and how this wonderful rural landscape was shaped.

All this precious information, we have tried to pass on during our hikes to the participants. Our aim was to give them a sense of history of the island and a better understanding of its landscape.

Between 2010-2012 we have organised events and tours and with other volunteers we started clearing old footpaths.

The last years we are concentrated on clearing and way marking of them and to promote walking in Andros.

Our original intention was to form a network of people who would maintain the good

ένα πολύπλευρο σχήμα στόχων:

Να ενθαρρύνουμε το περπάτημα στην Άνδρο από τους ντόπιους σαν μέσο γνωριμίας με την χαραγμένη στο τοπίο, πλούσια και ξεχασμένη κληρονομιά αιώνων αλλά και σαν πρόταση για μια απολαυστική και υγιεινή δραστηριότητα.

■ Να προσελκύσουμε τουρισμό για πεζοπορία στην Άνδρο από τη λοιπή Ελλάδα και το εξωτερικό

■ Να δημιουργήσουμε πόρους και να διασφαλίσουμε διαδικασίες που θα επιτρέπουν την απρόσκοπτη φροντίδα και συντήρηση των μονοπατιών

■ Να διασπείρουμε τα όποια οφέλη από την πεζοπορία και κυρίως σε περιοχές της Ανδρικής υπαίθρου που μαραζώνουν κοινωνικά.

■ Να συνδέσουμε την αγροτική παραγωγή με τον τουρισμό, δίνοντας την ευκαιρία στους τοπικούς παραγωγούς να απολαύσουν τόσο οικονομικά όσο και πολιτισμικά οφέλη και αντίστοιχα στους επισκέπτες, να βιώσουν μια πλούσια εμπειρία, συνεισφέροντας θετικά στην εξέλιξη του τόπου.

Μια σειρά συγκυριών μας έφερε σε επαφή με τους ανθρώπους που διαχειρίζονται την έγκριτη ευρωπαϊκή πιστοποίηση και συγκεκριμένα με συνεργάτες της Πανευρωπαϊκής Συνομοσπονδίας Πεζοπορικών Συλλόγων. Η λήψη αυτής της τεχνογνωσίας στα πλαίσια σεμιναρίου στη Νάξο, το Νοέμβριο του 2013, ήταν το πρώτο σημαντικό βήμα.

Το επόμενο ήταν να βρεθούν πόροι (υλικά, εργατικά χέρια κα.) δηλαδή κάποιου είδους οικονομική στήριξη, για την υλοποίηση της. Αρχικά συγγράψαμε βιβλίο για την πεζοπορία κι εκδόσαμε πεζοπορικό χάρτη, οι πωλήσεις των οποίων αποτέλεσαν μια πρώτη βασική μας πηγή εσόδων. Επιπλέον έσοδα ήρθαν από εισφορές στα πλαίσια ξεναγήσεων κατά τη διάρκεια οργανωμένων πεζοποριών.

Σχεδόν «τυχαία» την ίδια περίοδο (τέλη του 2013) εμφανίστηκαν άνθρωποι της Άνδρου που θέλησαν και ανέλαβαν να στηρίζουν το

condition of the footpaths and promote our multiple aims.

■ to encourage the locals to use the paths in order to get to know their rich and forgotten inheritance, and enjoy hiking as a healthy and enjoyable activity.

■ to attract tourists to Andros that enjoy walking, from all over Greece and from abroad.

■ to create a steady income for the footpaths maintenance.

■ to diffuse any benefits from hiking to areas of rural Andros suffering from depopulation

■ to connect the agricultural produce with tourism, giving farmers the opportunity to benefit both economically and culturally and likewise for visitors to obtain a rich experience, contributing to the area's well-being

A range of coincidences brought us in touch with the people that manage the certification of European certification “Leading Quality Trails-Best of Europe”, on behalf of the European Ramblers Association.

The first significant step was learning the know-how in a seminar in Naxos in November 2013. The next step was to obtain funding. We wrote a book on hiking and printed a detailed map with the footpaths, the sales of which were our first source of income. Further income came from organising guided hikes along historical routes of Andros.

At the end of 2013 unexpected help came from residents of Andros who undertook the financing of our project.

These were people that had no financial interests at all but were motivated by love for their land and belief that something positive would come out of our Andros Routes Project. This enabled us to continue our work at a more systematic pace. Combining volunteer

εγχείρημα. Άνθρωποι που δεν έχουν κανένα οικονομικό συμφέρον αλλά κινητοποιήθηκαν από αγάπη για τον τόπο και πίστη ότι κάτι θετικό θα μπορούσε να προκύψει μέσα από την προσπάθεια του Andros Routes. Η εξέλιξη αυτή μας βοήθησε να ξεκινήσουμε συστηματικά, πιο άνετα και αποτελεσματικά καθαρισμούς και σημάνσεις πεζοπορικών διαδρομών σε όλο το νησί, υιοθετώντας τις προδιαγραφές του σήματος ποιότητας και καταβάλλοντας κάθε δυνατή προσπάθεια προσαρμογής στις ιδιαιτερότητες της Άνδρου. Την προσπάθεια σταδιακά πλαισίωσαν αρκετοί εθελοντές κάθε ηλικίας και καταγωγής (Ανδριώτες, Αθηναίοι, αλλοδαποί, κάτοικοι μόνιμοι και εποχικοί). Συνδυάζοντας λοιπόν εθελοντική εργασία, παρεχόμενα εργατικά χέρια και υλικά αλλά και χορηγίες για δαπάνες διαφημιστικού και προωθητικού υλικού καταφέραμε, θα μπορούσε να πει κανείς, πολλά τα 2 τελευταία χρόνια. Τοποθετήσαμε με τη βοήθεια των εθελοντών μας χιλιάδες σήματα σε ένα δίκτυο πεζοπορικών διαδρομών που φτάνει τα 160 km, με τη βοήθεια των χορηγών μας εκατοντάδες ζύλινες πινακίδες κατευθύνσεων με αποστάσεις από σημεία ενδιαφέροντος, εκδώσαμε ενημερωτικά φυλλάδια για την προσπάθεια και για την Άνδρο σε διάφορες γλώσσες, πραγματοποιήσαμε δεκάδες προωθητικές ενέργειες του νησιού (συμμετοχές σε τουριστικές εκθέσεις, δημοσιεύσεις στον ελληνικό και ξένο Τύπο, επαφές και συνεργασίες με τουριστικούς οργανισμούς του εξωτερικού), ενώ στηρίξαμε επίσης προωθητικές ενέργειες ιδιωτών αλλά και άλλων φορέων όπως του Δήμου και της Περιφέρειας.

work and sponsorships for materials needed as well as for promotional leaflets we were able to achieve a lot these past two years. This journey was not always easy. It took a lot of hard work and dedication. It was vital that the locals were informed about the paths and the aims of our project so they would support it. This part of our project was quite demanding together with the limited co-operation on behalf of the local authorities. Our aim was, and continues to be, for local people to understand and appreciate Andros, an island with rich nature and culture, a priceless asset that has to be preserved. The quality certification received for Andros Route, a 100km continuous hiking route, for us was a means to an end. It was a way to touch the consciousness of Andros' people. We wanted to convey the message that their island is precious, and that its inhabitants have to look after it. We, and by that we, mean hundreds of people, volunteers, sponsors, workmen, local associations and friends, did nothing more than partially tide up part of this beauty and richness of nature. That is all! Of course Andros became known all over Greece and Europe because of this certification, and became part of a 'family' of areas that are ideal for hiking, offering a guarantee to people that are interested in hiking all over North Europe (only in Germany only there are 40 million hikers). More walking on the footpaths of Andros

ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ

Η «διαδρομή» της προσπάθειας δεν ήταν πάντα εύκολη. Εκτός από σκληρή δουλειά και αφοσίωση, χρειάστηκε συστηματικό έργο και ιδιαίτερη επιμονή στο κομμάτι της ενημέρωσης, ευαισθητοποίησης και εμπλοκής της τοπικής κοινωνίας σε πολλά επίπεδα. Ήταν απαραίτητο να ενημερωθούν οι άνθρωποι σε γεινιάση με τις διαδρομές για το έργο που ήταν σε εξέλιξη και να το στηρίξουν. Είναι προφανές πως τα μονοπάτια είναι ένας «ανοικτός», κοινόχρηστος πόρος. Ευάλωτα στις καιρικές συνθήκες και στις ανθρώπινες παρεμβάσεις αλλά και στη δυσπιστία που πολύς κόσμος δείχνει απέναντι σε κάθε είδους αλλαγής στο χώρο γύρω του. Περιορισμένη υπήρξε και είναι μέχρι σήμερα, η ουσιαστική συνεργασία μας με τις τοπικές αρχές. Η Περιφέρεια και οι εκπρόσωποι έδειξαν μεγαλύτερη ανοιχτωσιά. Συχνά κυβερνούν όλους μας εγωισμοί και «μικρά» συναισθήματα. Δεν εξαιρούμαστε κι εμείς. Οι συνεργασίες θέλουν υπομονή και επιμονή. Ελπίζω ότι κι εμείς βελτιωνόμαστε και οι αρχές θα δείξουν σταδιακά πιο ανοιχτόκαρδη συμπεριφορά. Ίσως η πλειοψηφία των ανθρώπων της Άνδρου θεωρεί πως η επιδίωξη και η μετέπειτα επιτυχής λήψη του σήματος ποιότητας υπήρξε ο σκοπός μας σε σχέση με τα μονοπάτια και την Άνδρο. Όμως η πραγματικότητα είναι λίγο διαφορετική. Σκοπός μας υπήρξε και εξακολουθεί να

means more economic, social and cultural benefits for the island. Hikers are usually sensitive people who love nature, culture and appreciate the particularities of a place. Certification is a step but in itself is not enough.

More walking on the footpaths of Andros means more economic, social and cultural benefits for the island.

There have to be improvements coming directly from the people of Andros. Awareness of their environment, a different attitude and better services. Mainly to believe in something better. All these need time, patience, but they are achievable. Our effort continues. Essential help is needed. ■

είναι να αντιληφθούν οι άνθρωποι που ζουν και επιδρούν στο νησί, στη φύση του και στο κοινωνικό του περιβάλλον, πως ο τόπος αυτός διαθέτει ένα πλούτο μεγάλο και σημαντικό. Μια φυσική και πολιτισμική κληρονομιά ανεκτίμητη. Η λήψη του σήματος ποιότητας για μας ήταν μέσο, όχι σκοπός με τη βαθιά έννοια. Ήταν ένας τρόπος και μια διαδικασία να αγγίξουμε τις συνειδήσεις των ανθρώπων του νησιού. Να τις αφυπνίσουμε. Να μεταφέρουμε το μήνυμα πως ο τόπος αξίζει, πως οφείλουν οι άνθρωποι του να τον φροντίσουν. Οι επισκέπτες της Άνδρου το βλέπουν, οφείλουμε κι εμείς. Εμείς (και σε αυτό το «εμείς» συμπεριλαμ-

Foot paths

NORTH ANDROS

- At the watermills of Frousei
- Gavrio - Ano Gavrio-Agia Eleousa
- Gavrio - Ano Agios Petros / Tower - Ag. Petros Beach
- Ano Agios Petros - Ag. Monastery - Batsi
- Batsi-Katakilos - Ano Katakilos - Arni

Βάνονται οι εκατοντάδες άνθρωποι, εθελοντές, χορηγοί, εργάτες, τοπικοί σύλλογοι, φίλοι) δεν κάναμε τίποτε άλλο παρά να «ξεσκονίσουμε» και να φωτίσουμε λίγο αυτή την ομορφιά και τον πλούτο. Μόνο αυτό. Βεβαίως η Άνδρος ακούστηκε σε όλη την Ελλάδα αλλά και την Ευρώπη. Εντάχθηκε κατά κάποιο τρόπο σε μια «οικογένεια» περιοχών με σημαντική υποδομή για πεζοπορία, προσφέροντας εκέγγυα σ' ένα ευρύ ενδιαφερόμενο κοινό που πλεονάζει σε όλη τη Βόρειο Ευρώπη (Μόνο η Γερμανική «αγορά» περιπατητών εκτιμάται στα 40 εκατομμύρια). Περισσότεροι περιπατητές στην Άνδρο σημαίνουν περισσότερα οικονομικά κοινωνικά και πολιτισμικά οφέλη για τον τόπο. Οι περιπατητές, είναι συνήθως άνθρωποι με ευαισθησίες, εκτιμούν τη φύση, τον πολιτισμό, τις ιδιαιτερότητες ενός τόπου και με την έννοια αυτή, «επιδοτούν» τη διατήρησή τους. Η πιστοποίηση είναι ένα βήμα που ωστόσο από μόνο του δεν αρκεί. Ζητούνται βαθύτερες τομές και βελτιώσεις στον Ανδριακό ανθρωποχώρο. Περιβαλλοντική συνείδηση, επιμόρφωση, βελτίωση σε συμπεριφορές και υπηρεσίες και κυρίως πίστη σε κάτι καλύτερο. Όλα αυτά απαιτούν χρόνο, υπομονή και καλώς νοούμενο πείσμα. Αλλά είναι εφικτά. Η δική μας προσπάθεια συνεχίζεται. Και έχει ανάγκη ουσιαστικής στήριξης. Από τους κατοίκους και τους επαγγελματίες της Άνδρου. Από τις δημόσιες υπηρεσίες. Από τις αρχές. ■

CENTRAL ANDROS

- Paleopolis archaeol. site (circular)
- Strapouries - Ano Pitrofos- Palaiopoli - Ano Aprovatou
- Apikia - Evrousies - Strapouries - Mesathouri
- Chora - Ypsilou - Mesathouri - Lamyra - Menites - Mesaria - Panachrados Monastery
- Chora - Livadia - Panachrados Monastery
- Livadia - Vrachnou - Petrias - Falika - Aladinou - Vaconi
- Chora - Livadia - Chora (circular)
- Chora - Apikia - Katakalei - Vourkoti
- Apikia - Apatouria - Stenies - Gialia beach - Nimporio
- Vourkoti - Kouvara - Prophet Elias - Arni
- Vourkoti - Agios Nikolaos Monastery - Achla beach
- Arni-Remata - Lefka beach

SOUTH ANDROS

- Stavropeda - Zagora archaeol. site
- Stavropeda - Aladou - Sasa - Panachrados Monastery
- Chora - Syneti - Dipotamata - Upper Castle - Kohylou - Ormos Korthiou
- Tromarchion Monastery - Piso Meria - Amonakleiou - Mousionas - Aidonia
- Exo Vouni - Mesa Vouni - Gianniseo - Lardia - Rogo - Ormos Korthiou